

Necip Fazıl'ın Şiirlerindeki Yalnızlık

Hale Eren (Estekanchi)*

Öz

Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının en önemli isimlerinden biri olan Necip Fazıl, genç yaşta şöhrete ulaşmış ve ölünceye kadar farklı çevrelerden ilgi görmüş bir şairdir. Fakat bununla birlikte hayatı boyunca duyduğu varoluşsal kaygılar ve dönem dönem yaşadığı bunalımlar onun kendini yalnız hissetmesine ve bu yalnızlığın çilesini çekmesine yol açmıştır. Bu makalede Necip Fazıl'ın söz konusu yalnızlığından yola çıkarak hayatı üç ayrı evrede ele alınmış ve şiirlerindeki yalnızlığının izleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Necip Fazıl, şiir, yalnızlık, çile.

Loneliness in Necip Fazıl's Poems

Abstract

Necip Fazıl, one of the most important figures of Turkish literature, is a poet who has reached fame at a young age and has attracted attention from different circles until his death. But with this, existential concerns and perpetual crises that he has experienced throughout his life have led him to feel lonely and to suffer this loneliness. In this article, Necip Fazıl's approach to loneliness was taken up in three different phases and the traces of his loneliness in his poems were examined.

Keywords: Necip Fazıl, poem, loneliness, çile.

* Dr., İstanbul/Türkiye, halehe@gmail.com, orcid.org/0000-0003-4607-9319

Giriş

“Bir derin kuyuya benzer yalnız. Taş atmak kolaydır içine: ama bu taş dibe inecek olursa, kim çıkarabilir?” der Nietzsche. Derin ve gerçek bir duygu olan yalnızlık, insanın doğasında olan bir histir ve herkes hayatı boyunca bu hissi en az bir kere yakından yaşar. Kendi varlığını kavrayan her insan, söz konusu yalnızlığın bilincine varır. Beraberinde dünyadan kopmayı getiren yalnızlık, bir yandan da yaşama bağlanmayı getirir. Toynbee'nin deyişiyle söylenecek olursa bu, kişinin önce içine kapanmasından, sonra da hayata yeniden katılmasından oluşan ikili hareketten başka bir şey değildir aslında.¹ Buradan yola çıkarak tarih boyunca kendilerini sanat dünyasına veren önemli isimlerin de kendi içine kapanma ve yalnızlık süreci yaşadıkları söylenebilir. Bu da bir anlamda onları yaşama bağlayan esas noktadır.

Aynı zamanda bir melankoli hali olan yalnızlık, sadece insanların bir araya gelmesinin dışında gerçekleşen bir durum değildir. İnsanlarla iç içe yaşayıp da bu hisse kapılmak özellikle modern toplumun beraberinde getirdiği bir duygudur. Toplum tarafından anlaşılma, sosyal hayata ayak uyduramama ve sahip olduğu hayattan memnuniyetsizlik, toplumsal yalnızlığa yol açan önemli sebeplerdendir. Modern hayatın ortaya çıkardığı ruh hali iki sonucu doğurabilir: Birincisi fizikî, ikincisi ise fikrî yalnızlık. Dolayısıyla fizikî yalnızlık veya fikrî yalnızlık çoğu zaman modern çağ insanının esir olduğu duygulardandır.

Hayatı boyunca yalnızlığı kalabalıklar içinde yaşayıp hisseden Necip Fazıl ise söz konusu modern hayatın Türk edebiyatında ortaya çıkardığı önemli isimlerden biridir. Yirminci yüzyılın başlarında İstanbul'un Çemberlitaş semtinde dünyaya gelen Necip Fazıl, daha dört-beş yaşlarında okuma yazmayı büyük babasından öğrenir ve büyük annesi tarafından da roman okumaya alıştırılır. Okul yıllarında ise ilgisi edebî eserlere yönelir ve edebiyata olan bu ilgisinin devamında ilk şiir denemelerini Bahriye Mektebindeyken yapar. Bu dönemde kendilerinden ders aldığı Aksekili Hamdi Efendi, Hamdullah Suphi, Yahya Kemal ve İbrahim Aşkî gibi hocalarının etkisi ve yol göstericilikleri de Necip Fazıl'ın şiir denemelerinde önemli rol oynar. “Öz Şiir” anlayışını benimseyenlerin başında gelen isimlerden biri olan Necip Fazıl, şiirlerinde ferdî duyuş tarzını, mistik ve dinî izlerle çerçeveler. İlk dönem şiirlerinde modern insanın huzursuzluğunu konu eden ve insanın iç dünyasına inen şair, daha sonra dinî ve mistik konulara yönelir. Böylece genel olarak mistik ve metafizik eğilimler, yalnızlık, ölüm ve vehimlerin yer aldığı şiirlerinde trajik bir atmosfer söz konusu olur.² Dolayısıyla o dönem Türk şiirine hâkim olan ve kendisini Anadolu coğrafyası ve insanına hümanist/romantik duyarlılık olarak

1 Octavio Paz, *Yalnızlık Dolambacı*, (Çev.: Bozkurt Güvenç) , 3.bs., İstanbul, Cem Yayınevi, 1990, s. 215, 226.

2 İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, 8.bs., İstanbul, Dergâh Yay., 2007, s.62-63.

gösteren konuların dışında, Necip Fazıl şiiri yepyeni bir çığır olarak ortaya çıkar. Bu şiir, insanın iç dünyası ve iç varlığına iner ve şiire mistik ve psikolojik bir derinlik kazandırır. Buradan yola çıkarak yeni bir akım başlatan şairi, Kemalettin Kamu, Ömer Bedrettin, Yusuf Ziya, Orhan Seyfi, Ahmet Kutsi, Ahmet Hamdi Tanpınar, Sabahattin Ali gibi dönemin önemli isimleri de takip eder.³

Daha sonra Bâbîâli adlı eserinde de uzun uzun anlatacağı gibi Anadolu'nun farklı şehirlerine gider. Bir arayış, yaşadığı iç sıkıntısını atmak ve bunalımdan kurtulmanın yollarını aramak için bir kaçıştır bu. Önce Ceyhan, sonra Giresun, ardından da Ankara vilayetlerine tayinini ister ve gider. Ancak bu vilayetlerin hiçbirinde aradığını bulamaz. İç sıkıntısından ve onu yalnızlığa iten, İstanbul'dan uzaklaştıran buhranından kurtulamaz. Daima bir yalnızlık içerisindedir. Aynı eserinde yine kendisinin ifade ettiği müzmin bir yalnızlık ve kaçış halidir bu. Aslında Paris yıllarında da daima bu yalnızlık içindedir. Çevresinde insanlar olmasına rağmen, onun arkadaşlığını dostluğunu arayanlar bulunmasına rağmen o daima "ben"inde aramaktadır teselliyi.⁴

Daha sonra Ankara Devlet Konservatuvarı, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi ve Robert Koleji gibi önemli eğitim kurumlarında dersler verir. 1942'den sonra ise geçimini yazıları ve dergi yayıncılığından sağlamayı tercih eder. Böylece 1922'de kaleme aldığı ilk şiirleriyle başlayan yazı hayatı farklı alanlardaki yazılarıyla ölümüne kadar devam eder.⁵

Daha ömrünün genç yaşlarında üstat olarak anılan Necip Fazıl, bütün edebiyat çevrelerinde en çok tartışılan isim olmuş. "Kaldırımlar Şairi", "Hafakanlar Şairi", "Ben'in Şairi", "Mistik Şair", "Ruhçu Şair" ve ömrünün son yıllarında Türk Edebiyatı Vakfı tarafından düzenlenen törenle "Sultan-ı Şuara" unvanını kazanmıştır.⁶

"Yalnızlık: zehirim de, ilacım da sensin!"⁷ diyen ve daima bu iki zıtlık arasında yaşayan Necip Fazıl'ın şiirindeki yalnızlığı tespit etmek için, eserlerindeki etkisi göz önünde bulundurarak hayatı üç farklı döneme ayrılabilir. Burada söz konusu dönemler ayrı ayrı ele alınacaktır.

Birinci Dönem

Necip Fazıl'ın ilk şiir örneklerini içeren birinci dönem, yazarın gençlik yıllarını (1932'ye kadar) yazdığı şiirlerinden meydana gelir. Onun *O ve Ben* adlı otobiyografik eserinde de anlattığı gibi, her ne kadar büyük bir konakta, el üstünde

3 M.Orhan Okay, *Necip Fazıl Sıcak yarada Kezzap*, 2.bs., İstanbul, Dergâh Yay., 2015, s.72.

4 Necip Fazıl Kısakürek, *Bâbîâli*, İstanbul, Büyük Doğu Yayınları, 2010.

5 Okay, *a.g.e.*, s.17.

6 Lütü Şahsuvaroğlu, *Necip Fazıl*, Alternatif Yay., Ankara, 2003, s.17.

7 İhsan Kurt, *Çiledeki İnsan Necip Fazıl*, 2.bs., Ankara, Nobel Yay., 2000, s.105.

tutularak büyütülmüş olsa da çocukluğundan getirdiği birtakım marazi ruh halleri hâkimdir bünyesine. İşte bu marazi ruh hallerinin belki de en çok yansıdığı şiirler bu ilk devredeki şiirlerdir. Başka bir deyişle bu ilk devre şiirleri onun çocukluk yıllarından da ipuçları barındırır. “Çocuktan daha çocuk, 6-7 yaşlarında, yakıcı bir hayal beni her şeyin ötesine sürüklüyor, bana bu dünyayı dar ve bunaltıcı gösteriyordu.”⁸ diyen Necip Fazıl, yaşadığı bunalımın aslında daha küçük yaşlarına kadar indiğini ve kalabalık ve ilgi dolu bir aile içinde büyümüş olsa da kendini yalnız hissettiğini gösterir.

Bu Bireysel bunalım ve yalnızlık halinde etkili olan bir etken de -yine onun otobiyografik eserinden anlaşıldığı kadarıyla- kız kardeşinin ölümüdür. Bu ölüm de onu yeni bir bunalıma sürüklemiş, bu olaydan sonra kitapların dünyasına sığınmaya başlamıştır. Küçük yaşlardan itibaren içine işleyen yalnızlık duygusu daha sonradan da onun peşini bırakmaz. Bireysel ve melankolik yalnızlığını en çok etkileyen şey ise genç yaşlarında duyduğu varoluşsal kaygılar ve metafizik sorgulamalardır. Sürekli bir arayış içindedir “Kaldırımlar Şairi”. İç buhranına, onu sürekli kaçışa ve yalnızlığa iten kaygı ve endişelere durmaksızın bir ilaç arar. Bu arayış yıllarındaki en büyük sığınağı kumar ve şehrin “kimsesiz sokakları” olur. Kendi deyişiyle bu dönemlerde duyduğu bunalım otuz yaşına kadar devam eder.⁹

Necip Fazıl’ın çocukluk yıllarındaki bunalımları, kaynağı belirsiz korkuları ve ferdi iç sıkıntılarında izler taşıyan önemli şiirlerinden biri 1924’te kaleme aldığı *Gece Yarısı* şiiridir. “Her gece perilerin uyuduğu bir oda, duyulan uzun nefesler, yanan bir mumun cama yansıması, bir hastanın nabız atışlarının yansımaları” gibi imgelerle vehimli bir yalnızlığın derinliğine çeker okuyucuyu şair bu şiirde. Bu 1920’li yılların Türk şiirinde yeni bir odaklanış, yeni bir ses ve yeni bir duyuş tarzını gösterir. Şiir, sadece şairin ürpertili yalnızlığını anlatma başarısıyla değil, bu ürpertiye derinlemesine hissettirişi ile de yeni bir sese sahiptir:

Her gece periler uyur odamda,
Derinlerden gelir uzun nefesler.
Yanan mum bir rüya seyreder camda,
Bir hastanın nabızı gibidir camda,
Bir hastanın nabızı gibidir sesler...¹⁰

8 Necip Fazıl Kısakürek, *O ve Ben*, 32.bs., İstanbul, Büyük Doğu Yay., 2013, s. 27.

9 a.e., s.38.

10 Necip Fazıl Kısakürek, *Çile*, 58. bs., İstanbul, Büyük Doğu Yay., 2005, s. 213.

Ayrıca şiirde yer alan periler, cinler, hayaletler ve kâbuslar gibi korkuyu ele alan motifler bir anlamda şairin ferdi iç sıkıntısı ve ruhî bunalımından izler taşır. Bu da varoluşçu felsefeye göre yalnız insanın içindeki korku ve sıkıntının göstergesidir. Necip Fazıl'ın şiirlerinde çokça yer alan korkunun aslında yalnız insanın işareti olduğunu söyleyebiliriz.¹¹

Necip Fazıl Cumhuriyet'in ilânından bir yıl sonra tahsil için Avrupa'ya gönderilecek öğrenciler arasındadır. 1924 yılında Paris'e gider; ancak yaşadığı bunalımlar burada da bitmek bilmez. Bundan dolayı "Kâbus Şehri" olarak bahsettiği Paris'te de bohem hayatını sürdürmeye devam eder. Bu dönemin izlerini taşıyan şiiri ilk kitabına da adını verdiği *Örümcek Ağı*'dir (1922). Bu şiirde yalnızlığını en çarpıcı şekilde hissettiren mısra "Ruhum gün doğunca ölecek gibi" şeklinde çıkar karşımıza. Bâbîâli'de Paris yıllarından bahsederken "Aylar var ki, bu şehrin gün ışığını görmeden gecelerine bürünerek yaşadı." diyen şair, sadece yalnızlıktan beslenmesine işaret etmez; bu yalnız gecelerin sabahının olmamasını da isteyerek yalnızlığın şahsi bir tercih olduğuna da işaret eder. "Duvara bir titiz örümcek gibi, / İnce dertlerimle işledim bir ağ." dizelerinde söylediği gibi yalnız geceleri Paris'te de dert ve ruhunu sıkı boyuttadır. Ayrıca insanın trajik varlığına işaret eden mısralarla birlikte, örümcek ağına derinlik kazandıran şair insanın dertlerini bir örümcek ağı gibi görür ve onun iç dünyasına iner. Örümcek ağına yüklediği anlamla da dikkat çeken bu şiir, şairin dış dünyaya farklı bir yaklaşımda bulunduğunu ve sezgi anlayışından yola çıkarak şiirlerini kaleme aldığını gösterir. Dış dünyada önemsiz görünen bir obje olan örümcek ağından yola çıkan bir şiire derinlik veren şair iç âleme yönelir. Buradaki örümcek ağını oluşturan şey ise insanın dertleridir.¹² Dikkat çeken bir diğer husus şairin insanların içinde yaşadığı kimsesizlik duygusunun onu etrafındaki nesnelere yöneltmesi ve onlara anlam kazandırmasıdır. İnsanın varlığını ve dertlerini düşünmeye ve sorgulamaya başladığı bu dönemlerde yaşadığı ümitsizlik ve bohem bir ruh hali olarak şiirine yansımaktadır.

Duvara bir titiz örümcek gibi,
İnce dertlerimle işledim bir ağ.
Ruhum gün doğunca sönecek gibi,
Şimdiden hayata ediyor veda.

11 M.Orhan Okay, "Necip Fazıl Şiiri ve Poetikası", *Necip Fazıl*, Editörler: Mehmet Nuri Şahin, Mehmet Çetin, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., 2010, s.81.

12 M. Orhan Okay, *Necip Fazıl Kısakürek*, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., 1987, s.22.

Kalbim yırtılıyor her nefesinde;
 Kulağım, ruhumun kanat sesinde;
 Eserim duvarın bir köşesinde;
 Çıkmaz göğsümden başka bir seda...¹³

Kendisini her zaman yalnız hisseden Necip Fazıl, “Kendimi nesli tükenmiş bir orangutan maymunu kadar yalnız hissediyorum” diyerek aslında içinde bulunduğu hayatta bir şekilde anlaşılmadığını da dile getirir. Gençlik yıllarında ne içinde bulunduğu entellektüel camiadan birileri ile ne de zaman zaman dertleştiği Peyami Safa ile kendi arasında bir ruh ortaklığı bulamamış ve hissettiği bu yalnızlık farklı şekillere bürünerek hayatının sonuna kadar devam eden bir ruh hali olarak onu takip etmiştir.¹⁴

Şair söz konusu yalnızlığını şiirlerine aksettirirken aslında modern insanın kalabalıklar içindeki bunalımını ve toplumsal yalnızlığını ele alır; bu da şiirlerinin büyük bir topluluğa hitap etmesini ve modern insanın kendisini bu mısraların arasında bulmasını sağlar. Bir arayış içinde olan yalnız ruhun yaşadığı ızdırabı ilk örneklerden biri olan 1924 yılında yazdığı *Serseri* adlı şiirinde de görmek mümkün;

Yeryüzünde yalnız benim serseri,
 Yeryüzünde yalnız ben derbederim.
 Herkesin dünyada varsa bir yeri,
 Ben de bütün dünya benimdir derim.

Yıllarca gezdirdim hoyrat başımı,
 Aradım bir ömür, arkadaşımı.
 Ölsem dikecek yok mezar taşımı;
 Halime ben bile hayret ederim.

Gönlüm ne dertlidir, ne de bahtiyar;
 Ne kendisine yâr, ne kimseye yâr,
 Bir rüya uğuruna ben diyâr diyâr;
 Gölgeyin peşinden yürür giderim...¹⁵

13 *Çile*, s. 306.

14 Rasim Özdenören, “Necip Fazıl Kısakürek (Kişiliği Üzerine Notlar)”, *Mavera Dergisi*, S.80-81-82, s.21, 22.

15 *Çile*, s.68.

Şair burada kendi yalnızlığı ve kimsesizliğinden bahsederken yıllarca kendine bir arkadaş aradığını fakat gölgesinden başka bir yâri olmadığını belirterek duyduğu üzüntüyü de dile getirir. Burada söz konusu olan yersiz yurtsuz olmak değildir. Aksine bütün dünyayı kendine ait gören şairin bu “benlik”teki eşsizliğine paralel olarak hissettiği yalnızlık duygusudur. Necip Fazıl'ın mizacında var olan bu “üstün benlik” duygusunun onu bir yalnızlığa itmesi durumu çıkar ortaya. Bu, çevresindeki insanlardan tatmin olmama, kendini daha yüksekte ve üstün görme ya da anlaşılmamak duygusundan ileri gelen bir yalnızlık duygusudur. Bundan dolayı öldüğünde mezar taşını dikecek bir kişi dahi yoktur onun için. Gideceği yeri bilemeden gölgesinin peşinden gitmektedir şair. Ne dertlidir ne bahtiyardır. Ne kendisine ne de bir başkasına yar olmamaktadır. Bütün bu ifadeler bir arafta oluşa işaret eder ki, onun arayış içinde olduğu zamanların arafıdır bu. Nitekim Abdülhakim Arvasî ile tanıştıktan sonra geleceği çizgi ile bu arafta oluştan kurtulacak olan şair, “Kaldırımlar Şairi” olmaktan sıyrılacak, (kendisine takılan yeni isimlerle) önce “mistik şair” daha sonra da “sabık şair” olarak anılmaya başlanacaktır. Sabık şair ifadesi onun İslami çizgiye gelip yerleşmesi dolayısıyla bu dönemdeki yalnızlığın başka bir yalnızlığa evrildiği devri de ifade eder.

Necip Fazıl ayrıca mekâna sinen yalnızlığı da şiirlerinde işleyerek yaşadığı bohem hayatı daha bariz bir şekilde tasvir eder. Bunun örnekleri Paris'teki günlerinde kaleme aldığı *Boş Odalar* (1925) ve *Otel Odaları* (1927) adlı şiirleridir.

...Atıyor sızılarını, çıplak duvarlarda nabzı,
 Çivi yaralarında, çivi yaralarında.
 Kulak verin ki, zaman tahtayı kemiriyor,
 Tavan aralarında, tavan aralarında.
 Ağlayın âşinasız, sessiz, can verenlere,
 Otel odalarında, otel odalarında!..¹⁶

Bu mısralarda şairin tasvir ettiği odada bir yandan bir terk edilmişlik söz konusu iken diğer taraftan da modern insanın yalnızlığı söz konusudur. Burada yalnızlığı mekânda karamsar bir tablo olarak betimleyen şair eşyaya ayrı bir anlam yükler ve böylece hayata karşı olan umutsuzluğu ve bunalımı da gözler önüne serer. Sıradan bir oda olmaktan çıkan otel odası ise oradaki yaşanmışlığı ile birlikte yalnız bireyin trajik yaşamındaki sığınağı hâline gelir.¹⁷ Zira otel odaları

16 *Çile*, s. 161.

17 Beyhan Kanter, “Otel Odaları Şiirinde Yalnızlık ve Kimsesizlik”, *30 Necip Fazıl*, Konya, 2013, s. 180-187.

modern insanın yaşam alanlarıdır ve bu modern insana ait izleri barındırır içinde. Bu şiirin bir başka bölümünde atılan elbiselerin boğazlanmış bir adam imajına bürünmesi tekrar şairin duyduğu vehimlere işaret eder. Yer yer kendini belli eden bu korkular ise bazı yorumlara göre şairin çocukluk yaşlarında okuduğu santimantalist romanlar ve polisiye hikâyelerle alakalıdır.¹⁸

Necip Fazıl'ın şiir serüveninde adeta bir dönüm noktası olmak hüviyetiyle en önemli şiirlerinden biri *Kaldırımlar*'dır. Nezip Fazıl'ın "Kaldırımlar Şairi" olarak da bilinmesi bu şiirin önemini göstermektedir. Yalnızlık temasının yanı sıra duyduğu korkulara da yer veren şair burada hayal, devler ve cinlerden bahseder. Mekâna ve eşyaya ruh vererek yalnızlığı somutlaştırdığı bu şiirinde, gece sokaklarda yalnız yürüyen, korku ve acı duygularını içinde taşıyan bir bireyi tasvir eder. Bir nevi flaneur olarak da nitelenebilecek Kaldırımlar kişisi, kaldırımları "çilekeş yalnızların annesi" olarak nitelendirir ve kentteki yalnızlığı bireyin dünyadan kaçışı ile birlikte ele alarak ferdin yalnızlığını derinden hisseder. Necip Fazıl'ı bir mizacın şairi olarak tanımlayan Mehmet Kaplan'ın deyişi ile, "Şairin ızdırabı, daha çok ferdî ve metafizik bir mahiyet taşır".¹⁹ Dar sokakları, kaldırımları ve karanlığı kendi dünyasına benzeten şair, psikolojik bir bunalımı şiirine yansıtarken yalnızlık, ölüm arzusu ve farklı motiflerle kendini belli eden korku duygularını işler;

Sokaktayım, kimsesiz bir sokak ortasında;
Yürüyorum, arkama bakmadan yürüyorum.
Yolumun karanlığa sapsılanan noktasında,
Sanki beni bekleyen bir hayal görüyorum.

Kara gökler kül rengi bulutlarla kapanık;
Evlerin bacasını kolluyor yıldırımlar.
İn cin uykuda, yalnız iki yoldaş uyanık;
Biri benim, biri de serseri kaldırımlar...²⁰

Şair modern insanın büyük şehirdeki yalnızlığı ve tedirginliğini dile getirerek kaldırımları kendine bir dost olarak görmekle birlikte kaldırımların sonunu ölüm olarak vehmetmekten geri duramaz. Türk edebiyatında ilk kez Necip Fazıl'ın *Kaldırımlar* şiirinde bireyin yaşadığı yalnızlığı ve içindeki trajediyi mekân,

18 Özdenören, *a.g.e.*, s. 30.

19 Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri 2 Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, 17.bs., İstanbul, Dergâh Yay., 2008, s. 68.

20 *Çile*, s.156.

zaman ve insan ilişkisi bağlamında bu kadar net ele aldığı söylenebilir.²¹ Aynı zamanda “İçimde damla damla bir korku birikiyor/ Sanıyorum her sokak başını kesmiş devler” mısralarında şairin hissettiği korkuların şiirine nasıl yansıdığı da görülmektedir. Burada pek emin olmadığı bir hayali gördüğünü dile getirerek aslında yalnızlığın onda bir vehim haline geldiğini gösterir. Ayrıca şair bu duyguları ifade ederek insana yabancı olan değişen bir şehirleşmenin de ferdi olarak insanda yarattığı yalnızlık duygusunu ele alır.²²

Şairin içindeki yalnızlık ve bunalımlı halini dış dünya, gece ve kâinata yansıttığı bir diğer eser ise 1928’de yazdığı *Nefs* adlı şiiridir. Diğer örneklerle birlikte bu şiirde de dikkat çeken husus şairin kendi iç dünyasından hareketle dış dünyaya ve nesnelere verdiği anlamdır. Dış dünya ile insanın iç dünyası arasında kurduğu bu bağ ile somuttan ziyade soyuta odaklanıp mistisizme yönelir. Burada ayrıca Bergson’un sezgi felsefesi ve dünya görüşünün etkisi de söz konusu olur.²³

Necip Fazıl’ın bahsi geçen temaların yanı sıra işlediği bir diğer konu insanın varoluşu ve kederidir. 1929’da kaleme aldığı *Yalnızlık* adlı şiiri bu bağlamda değerlendirilebilecek örneklerden biridir. Şair burada hayatın âdeta yalnızlıktan ibaret olduğunu dile getirir;

Yalnızlık bir fenerse,
Ben de içindeki mum,
Onu, billur bir kâse
Gibi doldurur nurum.

Dışardan bana neler
Getirir pervaneler!
Pırıltılar, nâğmeler,
Renklerle eriyorum.²⁴

Burada bir kez daha şairin çevresindeki eşyayla kurduğu bağ ve onlara verdiği anlam dikkat çeker. Yalnızlığı bir fener olarak sembolize eden şair, yalnızlığı bir korku olmaktan çıkarır ve onu yolunun aydınlatıcısı olarak görür. Hatta yalnızlıkla içli dışlı bir bağ kurar. Kendini bir ‘mum’a benzeten şair yalnızlığı anlamlı kılanın kendi varlığı olduğunu ifade ederek, bu yalnızlıktan şikâyetçi olma-

21 Kaplan, *a.g.e.*, s. 69.

22 Kurt, *a.g.e.*, s.109.

23 Okay, *a.g.e.*, s. 56.

24 *Çile*, s. 231.

dığını da dile getirmiş olur. Yalnızlık fenerini billur bir kâse gibi dolduran şairin bizatihi kendisidir. Ve bu yalnızlığın onu nasıl ulaşılmaz kıldığının da farkındadır. Bir pervane nasıl ışığa koşarsa, bu yalnız adama da dışarıdan pırıltılar, nağmeler ve renkler gelmekte ve o bütün bu şaşaaanın ortasında yalnızlığını yaşayarak ömrünü geçirmektedir. Şiir dikkatle okunduğunda şairin bu yalnızlıktan mutlu olduğu söylenebilir. Bir yönüyle tüketici olan bu yalnızlık diğer yönüyle çevrenin aydınlatılması için gereklidir. Kendi hayatı için erken denebilecek bir zamanda bunun farkında olması dikkat çekicidir. Hayatı boyunca “üstad” olarak anılmış ve kalabalıklar içinde yalnız bir hayat sürmüş şairin bu şiirinde adeta geleceğini yazdığı görülür.

Necip Fazıl’ın dış dünyadan kaçışı ve içe kapanma isteği 1930’da yazdığı *Geceye Şiir* başlıklı şiirinde de görülür. Şair burada ruhunda duyduğu yalnızlığı, trajediyi ve toplumdaki kaçış isteğini dile getirir;

...Gözlerim bir kuyu, dilim kördüğüm,
Bir görünmez âlem olsa gördüğüm;
Mermer bir kabuğa girip, ördüğüm,
Kapansam içimden gelen âhenge...²⁵

Yalnızlığın yanı sıra ölüm korkusunu da birçok şiirinde işleyen Necip Fazıl ölümündeki kimsesizliğine de işaret ederek bunalımlı hayatını tasvir eder, bunun örneklerinden biri *Ayak Sesleri* adlı şiiridir;

...Kimsesiz gecelerim, bu kesik sesle doldu,
Artık atan kalbim de bir ayak sesi oldu.
Bir gün, sönük göğsüme düştüğü vakit başım,
Benden ayrılıyormuş gibi bir can yoldaşım,
Gittikçe uzaklaşan bu sesi duya duya,
Yavaşça dalacağım o kalkılmaz uykuya...²⁶

Şairin ölümü ve ölünün yalnızlığını işlediği bir diğer önemli şiiri *Ölünün Odası*’sı (1925) olarak gösterilebilir. Şair, “Bu benim kendi ölüm, bu benim kendi ölüm; / Bana geldiği zaman böyle gelecek ölüm” mısrasıyla bitirdiği bu şiirde yerde yatan bir ölü tasviri yapar ve kendi ölüsünün de bu ölü gibi olacağını ta-

25 *Çile*, s. 227.

26 *Çile*, s. 214.

hayyül eder. Perdeleri indirilmiş, ölümün korkusu ve soğukluğu eşyaya sinmiştir ölünün yattığı odada ve “Sütbeyaz duvarlarda çivilerin gölgesi” haricinde “Artık ne bir çıtırtı ne de bir ayak sesi...” vardır etrafta. Bu mısralar göstermektedir ki şairin tasvir ettiği ve gelecekteki ölümüyle özdeşleştirdiği bu manzara yalnızlıkla çerçevelemektedir.

Böylece 1934'e kadar söz konusu ilk dönemi kapsayan şiirlerin, şairin varoluşsal kaygılarıyla beraber kendi yaşadığı bunalımın izlerini taşıdığı söylenebilir. Bu kaygı ve bunalımın bu dönem şiirlerine aksederken kaygı, korku, gurbet, boşluk, varoluşsal sorgulama ve arayış, ümitsizlik, ölüm korkusu ve öte sorgusu gibi hislerin ve endişelerin daima yalnızlık hissiyle beraber olduğu görülür. İlk şiirlerini yazdığı yıllarda edebiyat ve sanat çevresine hâkim olan dönemin sosyal ve ideolojik havasına mukabil insanın iç dünyasını ele alarak şiire psikolojik bir derinlik kazandıran Necip Fazıl, böylece ferdiyetçi mısralar kaleme almış olur. Ayrıca Necip Fazıl'ın şiirlerindeki söz konusu mistik, karamsar ve bunalımlı atmosfer onda bir Baudelaire etkisinin olduğu fikrini de ortaya çıkarmıştır. Bu daha çok şairin Baudelaire'e olan hayranlığı ile meydana gelen bir etki olsa gerektir.²⁷

İkinci Dönem

Necip Fazıl'ın şiirlerini göz önünde bulundurarak hayatının ikinci dönemi olarak ayırdığımız süreç 1934-1970'lı yıllar arasını kapsar. Necip Fazıl'ın bu dönemde bir yandan yeni bir anlayışı ele alırken bir yandan da şiirlerinde imgelerin anlam değiştirdiği görülür. Necip Fazıl'ın gençlik yıllarındaki arayışının bir neticesi olan bu yıllar, şairin hayatında önemli bir yere sahip olan Abdülhakim Arvâsî ile tanışmasının etkisini taşır. Hayatında büyük bir değişimin söz konusu olduğu bu yıllarda yeni anlayışla birlikte önüne adeta yeni bir hayatın kapıları açılır. Abdülhakim Arvasi ile her görüştüğünde kendini manevi bir atmosferin içinde biraz daha fazla bulur; bu da zamanla onun fikir ve sanat dünyasını etkilemeye başlar ve tasavvufu yakınlaşmış bir mistisizm şiirlerinde kendisini gösterir.

Hatıralarını kaleme aldığı *O ve Ben* adlı kitabında büyük zat diye bahsettiği Abdülhakim Arvasi'yi tanıdıktan sonra Allah'ı kazandığını ve Allah'tan başka yakınlıkların temelsiz bir vehim olduğunu dile getirir.²⁸ Böylece dinî eğilimlerinin yoğunlaşması ile birlikte 1940 sonrası şiirlerinde de büyük bir değişim söz konusu olur. Hatta bazı tahlillerde Arvâsî'nin şiirlerindeki etkisi göz önünde bulundurularak, onun şiirinin “O'ndan önce, O'nunla beraber ve O'ndan sonra” olarak üç ayrı devreye ayrıldığı söylenir. “Anladım işi, sanat Allah'ı aramakmış;/

27 Okay, *a.g.e.*, s.52.

28 Kısakürek, *a.g.e.*, s. 99,107.

Marifet bu gerisi yalnız çelik-çomakmış²⁹ mısralarından da anlaşıldığı üzere bu tanışmanın ardından Kısakürek şiiri dinî-mistik bir karakter kazanır ve varoluşsal sorgulamaları bir cevap bularak bir dava (Büyük Doğu) kanalına akmaya başlar. Bundan sonra onun şiirini -daha sonra poetikasında da ifade edeceği gibi- bu dava kanalından ayrı düşünmek mümkün olmayacaktır.

Kendi deyişiyile “Allah’ı kazanmış ve Allah’tan başka her şeyin anlamsız olduğunu kavramış” şair bu kez de manevî bir buhran diye tanımladığı döneme girer: “Garibiz; her yerde, her şeyin içinde ve herkesin ortasında garibiz... Ve bu gurbet Allah hasretinden başka hiç bir şey değil...”³⁰ cümleleriyle ifade edeceği bu manevi buhran onu başka bir yalnızlık havasının içine sokacak ve bu yalnızlık artık Müslüman bir duyarlılığın hassasiyetleriyle örülmeye başlayacaktır.

Bu yıllarda dahi yazarın kendisini nasıl yalnız ve kalabalıklar içinde garip hissettiğini ve büyük visâle ermek için çektiği çileyi, kaleme aldığı şiirlerinden anlamak zor değildir. Bunun en bariz örneği 1939’da kaleme aldığı *Çile* şiiridir;

Bu nasıl bir dünya hikâyesi zor;
Mekânı bir sath, zamanı vehim.
Bütün bir kâinat muşamba dekor,
Bütün bir insanlık yalana teslim.

...

Ben ki, toz kanatlı bir kelebeğim,
Minicik gövdeme yüklü Kafdağı,
Bir zerreciğim ki, Arş’a gebeyim,
Dev sancılarımın budur kaynağı...³¹

Yaşamı zor bir oyun olarak gören şair burada yeni bir dünyaya ulaşma yolunda yaşadıklarını ve toplumsal düşünceler ve kaygılarını, bir fikir çilesinde olduğunu dile getirir. Bu şiirin bir başka dizesinde “Bir fikir ki, sıcak yarada kezzap/ Bir fikir ki, beyin zarında sülük...” diyerek kezzap ve sülük gibi imgelerle aslında söz konusu düşüncelerin kendisinde nasıl bir acıya yol açtığını şiirine yansıtır. Ferdiyetten mistik dünyaya geçişin habercisi olan bu şiir, bir yandan insanın varoluş bunalımını dile getirirken diğer taraftan da dinî bir kimlik peşinde olan şairin bu süreçte sosyal meseleler ve dinî değerlere karşı duyduğu hassasiyeti

29 *Çile*, s. 39.

30 *a.e.*, s. 106.

31 *Çile*, s. 17.

bize gösterir. Artık onu yalnızlığa götüren şey insanların “vehim”e, “muşamba ve dekor”a, “yalan”a ve “hikâyesi zor” anlatılacak bir dünyaya teslim olmalarıdır. Artık onun inancı bütün bunların dışına çıkmayı, bütün bunlardan uzak yaşamayı öncelemektedir. Bütün bunların dışında inancı uğurunda bir yalnızlığı seçebilecek durumda oluşun ifadesidir bu mısralar. Nitekim “Müjdecim, Kurtarıcım, Efendim, Peygamberim;/Sana uymayan ölçü, hayat olsa teperim!”³² mısralarında dolaylı olarak vurgulanan bir yalnız başına olma durumudur bu. Artık inancına uymayan bütün kişilere, kurumlara ve ideolojilere karşı gerekirse yalnız başına kalabilmeyi göze alır. Nitekim Necip Fazıl uzun yıllar böyle bir yalnızlık ve tecrit hali içinde yaşamış, hâkim edebiyat ve fikir kanonunun dışında bir yalnızlık çekmiştir.

Şairin duyduğu yalnızlık ve bu süreçte Allah’a sığınmasını yansıtan bir diğer şiiri ise 1936’da kaleme aldığı *Bendedir* adlı şiiridir;

Yaram var, havanlar dövemez merhem;
Yüküm var, bulamaz pazarlar dirhem.
Ne çıkar, bu yola düşmemiş gölgem;
Yollar ki, Allaha çıkar, bendedir.³³

Bunların yanı sıra ikinci dönemde de kendini gösteren aynı yalnız adam, bu kez bütün insanlığın yükünü ve sorumluluğunu taşır ve bunun yalnızlığını yaşar. 1939’da yazdığı *Ben* adlı şiiri bunun en bariz örneklerinden biridir;

Ben, kimsesiz seyyahı, meçhûller caddesinin;
Ben, yankısından kaçan çocuk, kendi sesinin.
Ben sırtında taşıyan işlenmedik günahı;
Allahın körebesi, cinlerin padişahı...³⁴

Kendini bilinmeyen ve yalnız olmak anlamına gelen meçhûller caddesinde yürür halde bulan şairin buradaki tek gerçeği durmadan yalnızlık caddesinde bir sürgün olarak yürümesidir. Çünkü o bu bilinmezlik içinde kendi ben’ini arar.³⁵

1944 yılında Abdülhakim Arvâsî’nin vefatından sonra yeni bir bunalıma giren Necip Fazıl, kendini bir kez daha yalnız hisseder ve tek sığınağı iman olur.

32 *Çile*, s. 81.

33 *Çile*, s. 66.

34 *Çile*, s. 67.

35 Veysel Şahin, “Necip Fazıl’ın Şiirlerinde ‘Ben ve Öteki Yalnızlık’ Trajedisi”, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, Cilt: CII, Sayı: 723, Mart 2012, s.249-259.

Bu kayıptan sonraki yalnızlık ve Allah'a sığınmak ise 1944-1960'lı yıllarında kendini gösterir. 1958 yılında kaleme aldığı *Tâ Maverâdan* adlı şiiri bunun örneklerinden biridir;

Rüzgâr öyle esti, öyle esti ki,
Her şey uçup gitti, kaldı yaradan.
Ayna düştü, hayal, perdelerdeki
Bir akiscik gibi çıktı aradan...³⁶

Görüldüğü gibi Necip Fazıl Allah'ı tek gerçek olarak görüp ona sığındıktan sonra da içindeki yalnızlıktan kurtulamaz ve özellikle duyduğu toplumsal ve maddî yalnızlık ikinci dönem şiirlerinde de kendini göstermeye devam eder. Ancak buradaki yalnızlık birinci dönemdeki yalnızlıktan farklıdır. Mistik ve metafizik bilinmezliğin ruhta açtığı boşluktan kaynaklanan arayışa ve bu arayışta kendi içine ve benine sığınmaktan kaynaklanan bir yalnızlık değil, bulunan “tek gerçek”le dış gerçekliğin arasında, bir “çile”ye dayanan yalnızlıktır. Bu “çile” çekilirken, artık mistik ve metafizik bilinmezlik değil, bilinen “öte”nin bir davaya dönüşmesine imkân verecek yeni bir arayışın “ben”likte ortaya çıkardığı yalnızlıktır.

Üçüncü Dönem

Necip Fazıl'ın hayatının üçüncü dönemi olarak ele aldığımız 1970 yılından ölümüne kadarki yıllara bakıldığında, yazarın toplumsal, siyasi ve edebi aksiyon yılları olarak nitelenebilecek zaman dilimi görülür. Hayatının ikinci devresinde toplumsal bir kimlik kazanan yazar, bir yandan Millî Nizam Partisi'nin diğer taraftan da MTTB'nin düzenlediği konferanslarda konuşmalar yapar ve genel seçimlerde aktif bir rol oynar. Bunların yanı sıra Tercüman gazetesinde şiirleri yayımlanır, Sabah gazetesinde ise piyesleri tefrika edilir. 35 seneden beri çıkmakta olan Büyük Doğu ise 1978 yılında kapanır; fakat Necip Fazıl yine de yazı hayatına devam eder. Buna örnek olarak bu yıllarda Sabah gazetesinde “Hafta-başı” başlığı altında çıkan içtimai ve iktisadi konulardaki yazıları gösterilebilir.³⁷

Böylece hayatının son on yılını kapsayan bu dönemde yaşlılığı bir türlü kabul edemeyen Necip Fazıl'ın zihni gücü ve aktifliği kendini korur. Hayatı boyunca kültür ve edebiyat hareketlerini İslami mücadelesinin ekseninde yürüten yazar bir

36 *Çile*, s. 31.

37 Bu dönemle ilgili detaylı bir değerlendirme için bkz.: Hüseyin Yorulmaz, *Bir Neslin Üstadı Necip Fazıl Kısakürek*, İstanbul, Hat Yayınevi, 2014, s. 328-415.

dava adamı olmaktan bir an bile vazgeçmez. Ancak toplumda bir türlü somut bir karşılık bulamaz ve bu onda anlaşılacağı düşüncesini ortaya çıkarır. Bundan dolayı ihtiyarlık yıllarıyla birlikte aksiyoner kimliği ve siyasi aktivitesi hayatında daha geri planda kalmaya başlar. Her ne kadar farklı siyasi hareketlerin düzenlediği konferanslarda yer alıp canlı bir toplumsal karşılığı olsa da nesildaşlarıyla olan paylaşımları sınırlı kaldığı için kendi dünyasında yaşamaya devam eder. Dolayısıyla iç dünyasındaki yalnızlığı ortadan kalkmaz. Çevresinin ve büyük kalabalıkların “üstad” olarak gördükleri ve bu kalabalıklar tarafından hayranlıkla izlenen/dinlenen bir ideoloji ve dava şairi olarak genelde hitap ettiği topluma karşı hep daha üstün bir konumlanışı vardır. Bu onun sadece kendi mizacından kaynaklanan bir durum değil, kalabalıkların ve çevresinin onu bu şekilde sevmesinden ve kabullenmesinden de ileri gelen bir durumdur. Orhan Okay’ın deyişiyle egosantrik ve ben merkezli bir dünyası olan şair, “kendi ideologyası bağlamında” anlaşılmadığına inanır. Bu hissiyat da onu kalabalıklar içinde olsa, alkışlansa, sevgi gösterilerine ve ilgiye de boğulsa daha da yalnızlaştırır. Ölümüne yakın onu ziyaret eden Osman Yüksel Serdengeçti, “o fırtına gibi adam”ı ölüm döşeginde “yaprakları sararmış kırık bir dal” olarak tasvir eder.³⁸

Necip Fazıl’ın hayatındaki söz konusu toplumsal siyasal yalnızlaşma 1970 yılından sonraki şiirlerine de akseder. Topluma hitap ettiği en önemli şiirlerinden biri daha evvel kaleme aldığı *Destan* adlı şiiridir. Hayatının üçüncü evresinde modern insanın yalnızlığına dikkat çeken örneklerden biri 1972 yılında yazdığı *En Yakın* adlı şiiridir;

Bütün insanlığı dövsen havanda,
Zerre zerre herkes yine yalnız.
Boşlukta yol alan uçsuz kervanda,
Her şey tek başına, dağ, taş ve yıldız...³⁹

Bununla birlikte şair hatıralarında da yer yer bu dönemdeki yalnızlığını dile getirir; “1972 ilkbaharından beri evimde âdeta hapisteyim, gardiyanım kendim... Kitaplarımla meşgûlüm ve yeni bir ruh haletine bürülü... Üçüncü çile deyip geçeyim ve fazla konuşmayayım...”⁴⁰ Necip Fazıl bohem hayatının devam ettiği bu yıllarda da boş bir ömür sürdürdüğüne ve her şeyin anlamsız olduğuna inanır ancak yine de sığındığı tek kapı Allah olur;

38 Hüseyin Yorulmaz, a.e., s. 413.

39 *Çile*, s. 27.

40 a.e., s. 248.

Var olan yoklukların ömrünü sürüyorum!
 Aşklar bomboş kuruntu, hürriyetler esaret!
 Yalnız, “Rakip” ismiyle Allah’ı görüyorum!
 Bir yokluk ki, bu dünya, var olandan işaret...⁴¹

Şairin hayatının son yıllarında karamsar bir yaşama bürünmesinin en önemli nedenlerinden biri de ölümü yalnız bir halde beklemesidir. “Hiç güzel olmasa ölür müydü Peygamber”⁴² diyerek kendini ölüm konusunda teselli eden şairin kaygı olarak öne çıkardığı husus yalnızlıktır. 1973’te kaleme aldığı *Gittiler* adlı şiiri bunun bir göstergesidir;

Dostlarım ev eşyamdı, bir bir gitti, diyorum.
 Artık boş odalarda ölümü bekliyorum.⁴³

Boş Dünya adlı şiiri de tek başına ölümünü bekleyen bir şairin şiiridir. Hayatının son yıllarda yaşadığı kimsesizliğini gösteren dizelerinden biri de 1978 yılında yazdığı *Aynı Nokta* adlı şiiridir;

Çocukken gün battı mı, bir köşede ağlardım;
 Nihayet döne döne aynı noktaya vardım.⁴⁴

Ancak tüm bu yalnızlığına rağmen inandığı tek bir hakikat var, o da Allah’tır, Allah’a olan inancından vazgeçmez ve her zaman onun varlığına ve ona döneceğine inanır. *Visal, O Var* ve *Yük* gibi şiirleri bu inancını gösteren şiirlerindedir.

Böylece Necip Fazıl’ın hayatının son evresinde daha önce yaşadığı toplumsal yalnızlığının yeni bir boyut kazandığını ve bu kez evde tek başına ölümü bekleyen bir yalnız adamı gördüğümüzü söyleyebiliriz;

Su çekildi, göründü sanki zamanın dibi,
 Korkuyorum, bu akşam kıyamet varmış gibi...⁴⁵

Bu dönemdeki birçok şiiri gibi bu dizelerde de şairin yaşam ve ölüm arasındaki trajedisini ve ölüm kaygısını görürüz; ancak bütün bunların bir yalnızlık duygusuyla çerçeveslendiği görülür. Burada bir ihtiyar adamın eski davalarını bırakmış, elini dünyadan çekmiş ve ölümü beklediği imajı belirir zihinde.

41 *Çile*, s. 29.

42 *Çile*, s. 153.

43 *Çile*, s. 146.

44 *Çile*, s. 247.

45 *Çile*, s. 218.

Sonuç

Döneminin hâkim sanat ve şiir anlayışının dışında Türk şiirine yeni bir pencere açan Necip Fazıl, şiire ferdî duyuş tarzı ile mistik ve metafizik duyguları getirerek modern insanın kalabalıklar içindeki huzursuzluğunu şiirinde önemli bir izlek haline getirir. Böylece toplumsal ve bireysel sancıların birleşimi olan şiirleri okuyucunun kendini bu dizelerde bulmasını sağlar. Şiirinde işlediği varoluşsal kaygılar, bunalım, korku, yalnızlık, boşluk hissi, ümitsizlik, ve ölüm korkusu bir bakıma şiire psikolojik bir derinlik kazandırmakla kalmaz bunları derinleştirerek Türk şiirine bir imaj ve duyarlık olarak yerleşir. O, her ne kadar modern kent ve bireyin ilişkisi bağlamındaki yalnızlığı işliyor görünse de sonuçta bu yalnızlık duygusunun düğümlendiği yer onun kendi hayatında duyduğu yalnızlığı, hissettiği korku, arayış, çile ve varoluş sancılarıyla yoğrulmuş bir yalnızlıktır. Buradan hareketle şairin hayatı üç ayrı döneme ayrılarak incelenmiş, bu üç ayrı yalnızlık evresiyle karşılaşmıştır

İlk dönem şiirlerine yansıyan yalnızlığı hayatının en sancılı dönemini yaşadığı gençlik yılları, Paris'teki bohem hayatı ve yaşam mücadelesinin zorluklarının izlerini taşır. Varlık ve yokluk arasında yaşadığı gelgitlerin yol açtığı bunalım ve bohem tarzı yalnızlığı bir bakıma modern kent ve insanın yalnızlığını gösterir. Daha sonraki yıllarda özellikle 1940'tan sonra ise şiirine tasavvuf ve mistik duyguları getiren şair, yeni bir hayat çizgisinde ilerlemeye başlar. Şiirlerine yüklediği anlamlardan maddî dünyanın anlamsız olduğuna ve tek hakikatin Allah olduğuna inandığını gösterir. Dinî duyguları şiirine alan Necip Fazıl, yeni bir ideoloji ile şiirini yürütür ve topluma bu mecradan hitap etmeye devam eder. Fakat bu kez şairin bir dava adamı olarak yalnızlığına ve anlaşılmayan kalabalıklar içindeki kimsesizliğine şahit olunur. Hayatının son yıllarında ise halka seslenen bir şair karşımıza çıkar; ancak her ne kadar halkla iç içe olmaya çalışsa da toplumsal bir yalnızlık kendini gösterir. Bu da toplumsal bir davayı yüklenen şiirlerindeki havanın gittikçe rengini kaybettiğini ve sosyal düşünceler ve kaygılardan uzak, tek başına ölümü bekleyen bir Necip Fazıl'ın ön plana çıktığını gösterir. Yaşadığı sürece hayat ve ölüme karşı duyduğu kaygıların yoğunlaştığı bu dönemde inzivaya çekilmiş, evde tek başına ölümü bekleyen yaşlılık adamının yalnızlık görüntüsünü şiirlerinde ortaya çıkarmıştır.

Necip Fazıl her ne kadar edebiyat dünyasında büyük bir şöhrete ulaşmış, üstat olarak görülmüş, büyük kalabalıklara hitap etmiş, gençliğin hayran olduğu bir figür ve üstad olmuş, birçok siyasi hareketin kendi safında göstermeye çalıştığı güçlü bir aksiyon insanı olarak hayat sürmüş olsa da iç dünyasında, kendi "ben"inde büyük bir yalnızlık yaşadığını, bu yalnızlığın da dışardan fark edilme-

se de şiirlerine aksettğini gösterir. Şairin çocukluktan beri sahip olduğu marazî ruh hali, gurbetteki yalnızlığı, ruhsal ihtiyaçları, korku, vehim gibi psikolojik durumları bir taraftan, dinî-mistik arayış ve sorgulamaları, varoluşsal kaygıları da diğer taraftan daima yalnızlık duygusu ile koşut şiirini beslemiştir. Bahsi geçen örnekler de göz önünde bulundurularak sanatının üç devrede de yalnızlık ve karamsarlığın Necip Fazıl'ın şiirlerine hâkim oluşu, onun şiir ve kişiliği üzerinde düşünürken atlanmaması gereken önemli bir noktadır. Şairin duyduğu maddî ve manevî yalnızlıkları sadece insanlarla değil, zaman zaman evler, sokaklar, kaldırımlar gibi nesnelere, tabiat ve tabiat üstü varlıklara da akseder. Şiirlerindeki kimsesizlik, karamsarlık, sıkıntı ve buhranlar, vehim ve korku, yaşam ve ölüm gibi duygusal problemlerinin tümü şairin hissettiği ve şiirlerine yansıttığı yalnızlık duygusundan kaynaklanır.

Son olarak insanın maddî dünyadaki gerçek duygularından biri olan yalnızlığı Necip Fazıl gibi derinlemesine ve marazi bir şekilde yaşayan ve hissedenler elbet vardır; fakat pek az kişi bu hissi onun gibi farkında olarak ve ruhunun derinliklerine kadar hissederek yaşar. Bu da bir bakıma şairin kendini sanat dünyasına adanmasına ve bu dünyada yaşamasına yol açmıştır. Zira ona göre tek gerçek bu dünyaya yalnız gelip yalnız gideceğidir;

Yalnızız, beşikten, tut, tabuta kadar yalnız;

Ülfet, kara yalnızlık madeninde bir yaldız...⁴⁶

Kaynakça

Enginün, İnci, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, 8.bs., İstanbul, Dergâh Yayınları, 2007.

Kısakürek, Necip Fazıl, *Bâbiâli*, İstanbul, Büyük Doğu Yayınları, 2010.

_____, *Çile*, 58. bs., İstanbul, Büyük Doğu Yayınları, 2005.

_____, *O ve Ben*, 32.bs., İstanbul, Büyük Doğu Yayınları, 2013.

Kanter, Beyhan, "Otel Odaları Şiirinde Yalnızlık ve Kimsesizlik", *30 Necip Fazıl*, Konya, 2013.

Kaplan, Mehmet, *Şiir Tahlilleri 2 Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, 17.bs., İstanbul, Dergâh Yayınları, 2008.

Okay, M. Orhan, *Necip Fazıl Sıcak yarada Kezzap*, 2.bs., İstanbul, Dergâh Yayınları, 2015.

_____, *Necip Fazıl Kısakürek*, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1987.

_____, "Necip Fazıl Şiiri ve Poetikası", *Necip Fazıl*, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2010.

Özdenören, Rasim, "Necip Fazıl Kısakürek (Kişiliği Üzerine Notlar)", *Mavera Dergisi*, sayı: 80-81-82, 1983.

Paz, Octavio, *Yalnızlık Dolambacı*, çev. Bozkurt Güvenç, 3.bs., İstanbul, Cem Yayınevi, 1990.

Şahsuvaroğlu, Lüfü, *Necip Fazıl*, Ankara, Alternatif Yayınları, 2003.

Yorulmaz, Hüseyin, *Bir Neslin Üstadı Necip Fazıl Kısakürek*, İstanbul, Hat Yayınevi, 2014.

Veysel Şahin, "Necip Fazıl'ın Şiirlerinde 'Ben ve Öteki Yalnızlık' Trajedisi", *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, cilt: CII, sayı: 723, Mart 2012.

